

GRAU EN ANTROPOLOGIA SOCIAL I CULTURAL

101260.Tècniques d'Investigació en Antropologia Social i Cultural

1. Dades de l'assignatura

Nom de l'assignatura	Tècniques d'investigació en Antropologia Social i Cultural
Codi	101260
Crèdits ECTS	12
Curs i període en el que s'imparteix	Tercer Curs
Horari	http://www.uab.es/Document/766/347/LlicAntropologiaSiC.pdf
Lloc on s'imparteix	Facultat de Lletres
Llengües	Català, Castellà.

Professor/a de contacte

Nom professor/a	José Luis Molina González
Departament	Antropologia social i cultural
Universitat/Institució	Universitat Autònoma de Barcelona
Despatx	B9-211
Telèfon (*)	935811142
e-mail	Joseluis.molina@uab.cat
Horari d'atenció	

2. Equip docent

Nom professor/a	Miranda J. Lubbers
Departament	Antropologia social i cultural
Universitat/Institució	Universitat Autònoma de Barcelona
Despatx	B9-229
Telèfon (*)	935811142
e-mail	MirandaJessica.Lubbers@uab.cat
Horari de tutories	

(Afegiu tants camps com sigui necessari)
(*) camps optatius

3. Prerequisits

(prerequisits oficials i/o coneixements necessaris per a seguir correctament l'assignatura)

Haver cursat les següents assignatures:

Pràctiques de Camp en Antropologia social i cultural I i Epistemologia i mètodes d'investigació en Antropologia social i cultural.

4. Contextualització i objectius formatius de l'assignatura

Aquesta assignatura forma part de la seqüència d'assignatures metodològiques del Grau d'Antropologia i, per tant, es basa en els resultats anteriors i prepara l'assignatura que es fa a continuació. Aquesta continuïtat permet a l'alumnat anar enriquint la seva perspectiva de l'objecte d'estudi seleccionat i aprendre a dissenyar i dur a terme, amb el suport adequat, una recerca antropològica inicial.

El objectius del curs són tres:

1. Desenvolupar una proposta de recerca a partir del treball final de l'assignatura *d'Epistemologia i Mètodes d'Investigació* i que serà portada a terme a l'assignatura de *Pràctiques de Camp II*.
2. Conèixer la teoria de totes les tècniques considerades i poder fonamentar la pertinença o no d'aquestes en el disseny.
3. Exercitar les diferents tècniques d'investigació a partir de simulacions, pràctiques i/o aplicacions a investigacions en marxa.

5. Competències i resultats d'aprenentatge de l'assignatura

Competència	A3. Demostrar que conoce y comprende los debates epistemológicos y metodológicos en Antropología y las principales técnicas de investigación.
Resultats d'aprenentatge	Argumentació motivada del disseny d'investigació escollit.
Competència	B1. Utilizar los procedimientos, técnicas y recursos instrumentales para la realización de trabajo de campo etnográfico.
Resultats d'aprenentatge	Pràctiques d'observació, diari de camp, etc. realitzades.
Competència	B4. Operacionalizar los conceptos teóricos y poner a prueba las explicaciones de los fenómenos socioculturales.
Resultats d'aprenentatge	Capítol d'operacionalització del document de disseny de la recerca.
Competència	C5. Diferenciar los tipos de diseños de intervención, sus potencialidades, limitaciones y sesgos..
Resultats d'aprenentatge	Pràctiques en les que es valora la ètica de la recerca i els resultats dels diferents casos d'estudi analitzats.
Competència	A1. Valorar los problemas epistemológicos y metodológicos que conlleva la dialéctica entre particularismo y comparación.
Resultats d'aprenentatge	Pràctiques d'epistemologia, QUAL-QUAN i mostreig.
Competència	T7. Organizar el tiempo y los propios recursos para el trabajo: diseñar planes con establecimiento de prioridades de objetivos, calendarios y compromisos de actuación.
Resultats d'aprenentatge	Capítol de programació de la recerca. Pràctiques de gestió de la recerca.
Competència	T2. Usar herramientas informáticas, tanto básicas (por ejemplo, procesador de textos o bases de datos), como programas especializados necesarios en la práctica profesional
Resultats d'aprenentatge	Pràctiques Refworks, websurveys i altres.
Competència	T1. Buscar, seleccionar i gestionar informació de forma autònoma tant en fonts estructurades (bases de dades, bibliografies, revistes especialitzades) com en informació distribuïda a la xarxa. Sap fer servir de forma experta les possibilitats d'internet.

Resultats d'aprenentatge

Identifica, gestiona i resumeix informació rellevant per a la recerca en internet.

Competència

Competència UAB: desenvolupar un pensament i raonament crític i saber comunicar-lo de manera efectiva, tant a les llengües pròpies com en una tercera llengua.

Resultats d'aprenentatge

Discussions i presentacions de la seva recerca a classe.

6. Continguts de l'assignatura

Els continguts de l'assignatura s'estructuren en els següents continguts:

1. Introducció.

- 1.1 Tipus de recerca.
- 1.2 Investigació qualitativa i etnografia.
- 1.3 Aspectes clau.

2. Organització de la investigació.

- 2.1 Projecte.
- 2.2 Dissenys i estratègies.
- 2.3 Fases.

3. Treball de camp: aspectes generals.

- 3.1 Introducció.
- 3.2 Accés i fases.
- 3.3 Rols i relacions de camp.
- 3.4 Equació personal i aspectes ètics.

4. Operacionalització de conceptes.

- 4.1 Conceptes i definicions.
- 4.2 Classificacions i tipologies.
- 4.3 El procés d'operacionalització.
- 4.4 Indicadors socials.

5. Selecció d'unitats i disseny de la mostra.

- 5.1 Definició i delimitació de les unitats.
- 5.2 Mostreig: aspectes generals.
- 5.3 Tipus de mostreig: probabilístics i teòrics.

6. Documentació i bibliografia.

- 6.1 Arxius, fonts i documents.
- 6.2 Introducció a l'anàlisi secundària

7. Observació i descripció.

- 7.1 Tipus, potencialitats i limitacions.
- 7.2 Registre: notes, diari de camp i tècniques àudio visuals.

8. Entrevista.

- 8.1 Comunicació, conversació i entrevista.
- 8.2 Tipus d'entrevista.

8.3 Procés de realització.

8.4 Registre, transcripció i anotació.

9. Historia de vida i biografia.

9.1 Introducció: l'individual i el col·lectiu.

9.2 Tipus.

9.3 Procés de realització.

10. Grups focals.

10.1 Característiques i tipus.

10.2 Fase de preparació.

10.3 Fase de realització.

11. Enquesta.

11.1 Introducció: característiques generals.

11.2 Tipus.

11.3 Instruments: estructura y tipus de preguntes.

11.4 Procés de realització.

12. Relacions: genealogies i xarxes.

12.1 Conceptes y característiques.

12.2 Xarxes i relaciones socials.

12.3 Introducció a l'anàlisi de xarxes.

13. Introducció a l'anàlisi de la informació.

13.1 El procés d'anàlisi: introducció general.

13.2 Introducció a l'anàlisi de contingut i del discurs.

13.3 L'escriptura i l'informe.

7. Metodologia docent i activitats formatives

La metodologia didàctica utilitzada dependrà del tipus d'activitat realitzada. En aquest curs distingim entre *classes teòriques*, *pràctiques de classe* i *tutories individuals*.

Classes teòriques. A les classes teòriques es disposarà d'una introducció per part del docent, amb exemples i discussions amb els participants. En aquestes classes es recomanaran lectures en funció dels interessos dels participants. En aquestes classes s'utilitzaran transparències i connexions a Internet allà on sigui convenient.

Els materials utilitzats en les classes estan disponibles al Campus virtual i en altres webs administrades pel professorat.

Pràctiques de classe. A classe es desenvoluparan de forma individual, per parelles o per grups les

pràctiques programades a l'assignatura.

Tutories individuals. A les tutories individuals es revisarà de forma periòdica el desenvolupament del pla de recerca. Aquest document s'anirà lliurant i revisant fins que es completi i es lliuri per a la seva avaluació final.

TIPUS D'ACTIVITAT	ACTIVITAT	HORES	RESULTATS D'APRENTATGE
-------------------	-----------	-------	------------------------

Dirigides

Classes teòriques	60	Coneix les possibilitats, valora l'adequació i dissenya una recerca adequada als objectius de cada cas.
Pràctiques de classe	30	Reflexiona, valora i exercita les diferents tècniques, recursos i instruments per a la recerca en Antropologia.

Supervisades

Tutories individuals-petits grups	5	Discussió del contingut del disseny
Lliuraments parcials del disseny de recerca	65	Identifica, decideix, raona i descriu de forma acurada els elements del disseny.
Lectura de bibliografia específica de cada disseny	50	Identifica, registra, resumeix e integra la informació rellevant del seu tema d'estudi.

Autònomes

Lectura materials recomanats	65	Resums - Refworks.
Recerca a internet i biblioteques	25	Scholar, Refworks, ISI, Scopus.

8. Avaluació

L'avaluació del curs és la següent:

Per a l'alumnat que segueix la seqüència: realització d'un treball que parteix del realitzat a l'assignatura de Mètodes d'Investigació. La plantilla està disponible al campus virtual (**60% de la nota final**). Aquesta plantilla s'anirà omplint en varies etapes amb el suport necessari.

Per a l'alumnat que no segueix la seqüència (que no ha cursat Mètodes d'Investigació): 5 treballs a escollir entre 7 propostes (2 punts cada un d'ells que representen el **60% de la nota final**).

1. Anàlisi dels diferents aspectes del disseny d'una investigació publicada o d'una tesina.
2. Exercici d'operacionalització a partir de conceptes clau.
3. Informe d'un arxiu, selecció i descripció d'una part del fons documental, elaboració d'una fitxa per al buidat i aplicació d'aquesta.

4. Exercici d'observació directa en (o de) un escenari públic d'interacció social.
5. Selecció de paraules clau i codificació d'una història de vida escollida entre les que figuren en la bibliografia recomanada.
6. Anàlisi de l'estructura i les preguntes d'un qüestionari d'enquesta.
7. Disseny d'una fitxa per a la recollida d'informació relacional i aplicació d'aquesta a un cas: xarxa personal.

En tots els casos: Durant les sessions de pràctiques d'aula es faran treballs individuals, per parelles o en petits grups que es lliuraran a la mateixa sessió normalment. La suma de totes les pràctiques de classe constitueix el **40% de la nota final**.

La nota final es comunicarà pel campus virtual i es programarà una sessió de revisió de notes. No es contestaran correus electrònics relacionats amb l'avaluació.

Els comentaris de text s'enviaran igualment a través de l'opció "Lliurament d'arxius" del campus virtual que disposarà d'un període establert de lliurament. Si no és possible fer l'enviament en el període establert es podrà lliurar al final. Naturalment, la puntualitat en el lliurament dels treballs serà valorada positivament.

A més, cal tenir en compte el següent:

1. Aquesta assignatura es *presencial* i és necessari fer les pràctiques programades a classe, a banda de participar en les sessions teòriques fent les lectures programades. Si alguna persona arriba un cop començat el curs o ha de marxar durant aquest ha d'assumir que aquesta absència quedarà reflectida a la nota final.
2. El projecte de recerca serà discutit individualment durant les tutories que es faran al despatx prèvia cita en una llista penjada a la porta. No es podran concertar entrevistes per telèfon o correu electrònic.
3. En cada grup d'aquesta assignatura s'anunciarà la modalitat de lliuraments (paper i/o electrònic). En cas de que s'opti per lliuraments electrònics aquest es faran per l'opció "Lliurament d'arxius" de l'assignatura del Campus Virtual en els terminis programats. Si algú no pot fer el lliurament per les raons que sigui (inclosos els problemes informàtics, de connexió, de compatibilitat, etc.) ho podrà fer més tard però exclusivament al lliurament final del curs. *No s'accepten còpies o trameses per correu electrònic, els quals no es contestaran*. Com ja hem comentat, es valorarà positivament els estudiants que facin els lliuraments en els terminis previstos.
4. En el cas de que el grup opti per lliurament electrònic, la nota final es comunicarà pel campus virtual i es programarà una sessió de revisió de notes. No es contestaran correus electrònics relacionats amb l'avaluació.

ACTIVITATS D'AVAUACIÓ

HORES

RESULTATS D'APRENTATGE

Correcció dels lliuraments parcials del disseny	3	Identificació dels elements de millora del disseny
Valoració de les pràctiques realitzades a classe	4	Identificació de les alternatives a les solucions proposades i/o correcció dels resultats.
Valoració de la llista de 50 referències bibliogràfiques en format APA	1	Selecció de la bibliografia adequada i correcció d'aspectes formals.

9. Bibliografia i enllaços web

Bibliografia general. Manuals

- Agar MH. (1996) *The Professional Stranger: An Informal Introduction to Ethnography*. Second edition. New York, Academic Press.
- Atkinson P, et al. (2007 [2001]) *Handbook of Ethnography*. London, Sage.
- Beaud S, Weber F. (2003 [1997]) *Guide de l'enquête de terrain. Produire et analyser des données ethnographiques*. Paris, La Découverte.
- Bernard HR. (1988) *Research Methods in Cultural Anthropology*. Newbury Park, Sage.
- Bickman L, Rog DJ. (1998) *Handbook of Applied Social Research Methods*. Thousand Oaks, Sage.
- Bryman A., ed. (2001a) *Ethnography. Vol. I: The Nature of Ethnography*. London, Sage.
- Bryman A., ed. (2001b) *Ethnography. Vol. II: Ethnographic Fieldwork Practice*. London, Sage.
- Bryman A., ed. (2001c) *Ethnography. Vol. III: Issues in Ethnography*. London, Sage.
- Bryman A., ed. (2001d) *Ethnography. Vol. IV: Analysis and Writing Ethnography*. London, Sage.
- Cea D'Ancona MA. (1996) *Metodología cuantitativa. Estrategias y técnicas de investigación social*. Madrid, Síntesis.
- Creswell JW. (1998) *Qualitative Inquiry and Research Design. Choosing Among Five Traditions*. Thousand Oaks, Sage.
- Denzin NK, Lincoln YS., eds. (1994) *Handbook of Qualitative Research*. Thousand Oaks, Sage.
- García M, Ibáñez J, Alvira F., comps. (1989 [1986]) *El análisis de la realidad social. Métodos y técnicas de investigación*. Madrid, Alianza.
- Goetz JP, Lecompte MD. (1988 [1984]) *Etnografía y diseño cualitativo en investigación educativa*. Madrid, Morata.
- Hammersley M, Atkinson P. (1994 [1983]) *Etnografía. Métodos de investigación*. Barcelona, Paidós.
- Miles, MB, Huberman AM. (1994) *Qualitative data analysis*. Thousand Oaks, Sage.
- Pelto PJ, Pelto GH. (1978 [1970]) *Anthropological Research. The Structure of Inquiry*. New York, Cambridge University Press.
- Pujadas JJ, Comas d'Argemir D, Roca J. (2004) *Etnografía*. Barcelona, Universitat Oberta de Catalunya.
- Quivy R, Van Campenhoudt L. (2001 [1995]) *Manual de recerca en ciències socials*. Barcelona, Herder.
- Robben A, Sluka JA., eds. (2007) *Ethnographic Fieldwork. An Anthropological Reader*. Oxford, Blackwell.
- Rodríguez G, Gil J, García E. (1996) *Metodología de la investigación cualitativa*. Archidona, Aljibe.
- Roigé X, Estrada F, Bertrán O. (1999) *Tècniques d'investigació en antropologia social*. Barcelona, Publicacions de la Universitat de Barcelona, col. Textos docents 153.
- Spradley JP. (1980) *Participant Observation*. New York, Holt, Rinehart & Winston.
- Taylor SJ, Bogdan R. (1986 [1984]) *Introducción a los métodos cualitativos de investigación*. Buenos Aires, Paidós.
- Valles MS. (1997) *Técnicas cualitativas de investigación social. Reflexión metodológica y práctica profesional*. Madrid, Síntesis.

Bibliografia recomenada (per temes)

Tema 1

- Agar MH. (1992 [1982]) Hacia un lenguaje etnográfico. En: Reynoso C., comp. (1992) *El surgimiento de la antropología posmoderna*. Barcelona, Gedisa, 117-137.
- Alvira F. (1983) Perspectiva cuantitativa - perspectiva cualitativa en la metodología sociológica. *REIS*, 22, 53-75.
- Estruch J. (1992 [1991]) El conflicte quantitatiu/qualitatiu: un fals problema. En: Societat Catalana de Sociologia, ed. 1992) *Tècniques qualitatives en ciències socials*. Barcelona, Societat Catalana de Sociologia, 7-16.

- González Echevarría A. (1995) Etnografía y método científico. En: Aguirre A., ed. (1995) *Etnografía. Metodología cualitativa en la investigación sociocultural*. Barcelona, Boixareu marcombo, 49-63.
- Kaplan D, Manners RA. (1979a [1972]) Algunos temas viejos y nuevas direcciones. En: *Introducción crítica a la teoría antropológica*. México, Nueva Imagen, 313-341.
- San Román T. (1996) De la intuición a la contrastación: el trabajo de campo en antropología y en la formación de los nuevos antropólogos. En: González Echevarría A., coord. (1996) *Epistemología y Método. VIII Simposio. VII Congreso de Antropología Social*. Zaragoza, Instituto Aragonés de Antropología, 167-178.
- Silverman D. (1994c) Six rules of qualitative research. En: *Interpreting qualitative data*. London, Sage, 196-211.
- Whyte WF. (1984) Types of Applied Social Research. En: *Learning from the field. A guide from experience*. Beverly Hills, Sage, 163-191.

Tema 2

- Cea D'Ancona MA. (1996) La organización de la investigación. En: *Metodología cuantitativa. Estrategias y técnicas de investigación social*. Madrid, Síntesis, 81-122.
- Creswell JW. (1998) Designing a Qualitative Study. En: *Qualitative Inquiry and Research Design. Choosing Among Five Traditions*. Thousand Oaks, Sage, 13-26.
- Hammersley M, Atkinson P. (1994 [1983]) El diseño de la investigación: problemas, casos y muestras. En: *Etnografía. Métodos de investigación*. Barcelona, Paidós, 41-67.
- Pelto PJ, Pelto GH. (1978 [1970]) Appendix A. Notes on research design. En: *Anthropological Research. The Structure of Inquiry*. New York, Cambridge University Press, 291-297.
- Rodríguez G, Gil J, García E. (1996) Proceso y fases de la investigación cualitativa. *Metodología de la investigación cualitativa*. Archidona, Aljibe, 61-77.
- Valles MS. (1997) Diseños y estrategias metodológicas en los estudios cualitativos. En: *Técnicas cualitativas de investigación social. Reflexión metodológica y práctica profesional*. Madrid, Síntesis, 69-105.
- Whyte WF. (1971 [1943]) Apéndice. Sobre la evolución de la «sociedad de las esquinas». En: *La sociedad de las esquinas*. México, Diana, 337-423.

Tema 3

- Agar MH. (1977) Ethnography in the Streets and in the Joint: A Comparison. En: Weppner RS, ed. (1977) *Street Ethnography. Selected Studies of Crime and Drug Use in Natural Settings*. Beverly Hills, Sage, 143-156.
- American Anthropological Association, AAA, ed. (2002 [1998]) Code of Ethics of the American Anthropological Association (Approved June 1998). En: Dewalt KM, Dewalt BR. (2002) *Participant Observation. A Guide for Fieldworkers*. Walnut Creek, Altamira Press, 249-256.
- Crapanzano (1991 [1986]) El dilema de Hermes: la máscara de la subversión en las descripciones etnográficas. En: Clifford J, Marcus GE., eds. (1991 [1986]) *Retóricas de la antropología*. Madrid, Júcar, 91-122.
- Evans-Pritchard EE. (1973 [1949]) Trabajo de campo y tradición empírica. En: Evans-Pritchard EE. (1973 [1950]) *Antropología social*. Buenos Aires, Ediciones Nueva Visión, 79-100.
- Lévi-Strauss C. (1976 [1955]) El fin de los viajes. En: *Tristes trópicos*. Buenos Aires, EUDEBA, 1-32.
- Llobera JR. (1990) El trabajo de campo, ¿panacea antropológica o camisa de fuerza epistemológica? En: *La identidad de la antropología*. Barcelona, Anagrama, 23-52.
- Mayans J. (2002) Nuevas tecnologías, viejas etnografías (objeto y método de la etnografía en el ciberespacio). *Quaderns ICA*, 17-18, 79-97.
- Pelto PJ, Pelto GH. (1978 [1970]) Art and science in field work. En: *Anthropological Research. The Structure of Inquiry*. New York, Cambridge University Press, 177-229.
- San Román T. (2000) El mundo que compartimos, nuevas alternativas. *Revista de Antropología Social*, 9, 193-197.
- Scheper-Hughes N. (1997 [1992]) Introducción. En: *La muerte sin llanto. Violencia y vida cotidiana en Brasil*. Barcelona, Ariel, 13-40.

Tema 4

- Andreski S. (1973 [1972]) La cuantificación como camuflaje. En: *Las ciencias sociales como forma de brujería*. Madrid, Taurus, 151-160.
- Cea D'Ancona MA. (1996) La operacionalización de conceptos. En: *Metodología cuantitativa. Estrategias y técnicas de investigación social*. Madrid, Síntesis, 123-157.
- Cicourel AV. (1982 [1964]) La medida y las matemáticas. En: *El método y la medida en sociología*. Madrid, Editora Nacional, 31-67.
- Lazarsfeld P. (1985 [1958]) De los conceptos a los índices empíricos. En: Boudon R, Lazarsfeld P., eds. (1985 [1965]) *Metodología de las ciencias sociales I. Conceptos e índices*. Barcelona, Laia, 35-46.
- López P. (1996) La construcción de tipologías: metodología de análisis. *Papers. Revista de Sociología*, 48, 9-29.
- Lozares C. (1990) La tipología en Sociología: más allá de la taxonomía. *Papers. Revista de Sociología*, 34, 139-164.
- Marradi A. (1991) Clasificación. En: Reyes R., dir. (1991) *Terminología científico social. Anexo*. Barcelona, Anthropos, 45-58.
- Martínez F. (1993) La polémica sobre la cuantificación en las ciencias del hombre. *Papers. Revista de Sociología*, 42, 13-34.
- McKinney JC. (1988 [1966]) Hacia una codificación del procedimiento tipológico. En: *Tipología constructiva y teoría social*. Buenos Aires, Amorrortu, 220-238.

Tema 5

- Biernacki P, Waldorf D. (1981) Snowball sampling. *Sociological Methods and Research*, 10,2, 141-163
- Blumer H. (1982 [1969]) La opinión pública y su sondeo. En: *El interaccionismo simbólico*. Barcelona, HORA, 151-160.
- Cea D'Ancona MA. (1996) La selección de las unidades de observación: el diseño de la muestra. En: *Metodología cuantitativa. Estrategias y técnicas de investigación social*. Madrid, Síntesis, 159-215.
- García M. (1984 [1982]) Aspectos generales del muestreo en la investigación sociológica. En: *Introducción a la estadística en sociología. Socioestadística*. Madrid, CIS, 132-151.
- Glaser BG, Strauss AL. (1967) Theoretical Sampling. En: *The Discovery of Grounded Theory: Strategies for Qualitative Research*. Chicago, Aldine, 45-77.
- Patton MQ. (2001 [1990]) Purposeful Sampling. En: Bryman A., ed. (2001) *Ethnography. Vol. II: Ethnographic Fieldwork Practice*. London, Sage, 106-121.
- Pelto PJ, Pelto GH. (1978d [1970]) Counting and sampling. En: *Anthropological Research. The Structure of Inquiry*. New York, Cambridge University Press, 123-140.
- Spreen M. (1992) Rare populations, hidden populations and link-tracing designs: what and why? *Bulletin de Methodologie Sociologique*, 36, 34-58.

Tema 6

- Angell RC, Freedman R. (1992 [1953]) El uso de documentos, registros, materiales censales. En: Festinger L, Katz D., comps. (1992 [1953]) *Los métodos de investigación en las ciencias sociales*. Barcelona, Paidós, 286-309.
- Cardoso CFS, Pérez H. (1999 [1976]) *Los métodos de la historia*. Barcelona, Crítica, 132-167.
- Cea D'Ancona MA. (1996) El uso de fuentes documentales y estadísticas. En: *Metodología cuantitativa. Estrategias y técnicas de investigación social*. Madrid, Síntesis, 220-237.
- Cicourel AV. (1982 [1964]) El material histórico y el análisis de contenido. En: *El método y la medida en sociología*. Madrid, Editora Nacional, 189-206.
- Cooper H. (1998 [1989]) *Synthesizing Research. A Guide for Literature Reviews*. Thousand Oaks, Sage, 104-156.
- Hammersley M, Atkinson P. (1994 [1983]) Documentos. En: *Etnografía. Métodos de investigación*. Barcelona, Paidós, 143-159.

- Instituto Nacional de Estadística, INE, ed. (2001) *Censos de Población y Viviendas 2001*. [En línea]. Página Web, Madrid, INE. <<http://www.ine.es/censo2001/cuestionarios.htm>>. [Consulta, 7 de noviembre de 2001].
- Ley Orgánica 15/1999 de Protección de Datos de Carácter Personal. *Boletín Oficial del Estado*, 298, 14 de diciembre de 1999, 43008-43009. [En línea] Página web del Projecte Norma Civil, Girona, Àrea de Dret Civil de la Universitat de Girona. <<http://civil.udg.es/normacivil/estatal/persona/PF/Lo15-99.htm>>. [Consulta, 6 de septiembre de 2005].
- Roigé X, Estrada F, Bertrán O. (1999) El treball amb documentació. En: *Tècniques d'investigació en antropologia social*. Barcelona, Publicacions de la Universitat de Barcelona, col. Textos docents 153, 197-215.
- Roigé X, Estrada F, Bertrán O. (1999) El treball bibliogràfic. En: *Tècniques d'investigació en antropologia social*. Barcelona, Publicacions de la Universitat de Barcelona, col. Textos docents 153, 69-71.
- Valles MS. (1997) La investigación documental: técnicas de lectura y documentación. En: *Técnicas cualitativas de investigación social. Reflexión metodológica y práctica profesional*. Madrid, Síntesis, 109-139.

Tema 7

- Denzin NK. (1970) Participant Observation: Varieties and Strategies of the Field Method. En: *The research act*. Chicago, Aldine, 185-218.
- García M. (1989b [1986]) La observación científica y la obtención de datos sociológicos. En: García M, Ibáñez J, Alvira F., comps. (1989 [1986]) *El análisis de la realidad social. Métodos y técnicas de investigación*. Madrid, Alianza, 113-125.
- Hammersley M, Atkinson P. (1994[1983]) Relaciones de campo. En: *Etnografía. Métodos de investigación*. Barcelona, Paidós, 93-120.
- Heider KG. (1988) The Rashomon Effect: When Ethnographers Disagree. *American Anthropologist*, 90, 1, 73-81.
- Mauss M. (1974b [1967]) Métodos de observación. En: *Introducción a la Etnografía*. Madrid, Istmo, 19-29.
- Pétonnet C. (1982) L'Observation flottante. L'Exemple d'un cimetiere parisien. *L' Homme*, XXII, 4, 37-47.
- Spradley JP. (1980) Doing Participant Observation. En: *Participant Observation*. New York, Holt, Rinehart & Winston, 53-62.
- Rodríguez G, Gil J, García E. (1996) Observación. En: *Metodología de la investigación cualitativa*. Archidona, Aljibe, 149-166.
- Schwartz H, Jacobs J. (1984 [1976]) Técnicas no reactivas para estudiar grupos e individuos. En: *Sociología cualitativa. Método para la reconstrucción de la realidad*. México, Trillas, 107-141.
- Whyte WF. (1971 [1943]) Entrenamiento de observación participante. A: *La sociedad de las esquinas*. México, Diana, 359-369.

Tema 8

- Adler PA. (1993 [1985]) Researching dealers and smugglers. En: *Wheeling and dealing: an ethnography of an upper-level drug dealing and smuggling community*. New York, Columbia University, 11-28.
- Ardèvol E, et al. (2003) Etnografía virtualizada: la observación participante y la entrevista semiestructurada en línea. [En línea] *Athenea Digital*, 3, primavera de 2003. Página web de la revista <<http://antalya.uab.es/athenea/num3/ardevol.pdf>>. [Consulta, 5 de mayo de 2004].
- Blanchet A. (1989 [1987]) Entrevistar. En: Blanchet A, et al. *Técnicas de investigación en ciencias sociales*. Madrid, Narcea, 87-129.
- Cicourel AV. (1982 [1964]) La entrevista. En: *El método y la medida en sociología*. Madrid, Editora Nacional, 107-141.
- Ellis C. (2001 [1998]) Exploring Loss Through Autoethnography Inquiry: Autoethnographic Stories, Co-Constructed Narratives, and Interactive Interviews. En: Bryman A., ed. (2001)

- Ethnography. Vol. IV: Analysis and Writing Ethnography.* London, Sage, 86-99.
- Fraser R. (1990) La formación de un entrevistador. *Historia y Fuente Oral*, 1, 3, 129-150.
- Hall ET. (1986 [1966]) Las distancias en el hombre. En: *La dimensión oculta*. Madrid, S.XXI, 139-159.
- Hammer D, Wildavsky A. (1990) La entrevista semi-estructurada de final abierto. Aproximación a una guía operativa. *Historia y Fuente Oral*, 4, 23-61.
- Hammersley M, Atkinson P. (1994 [1983]) Los relatos nativos: escuchar y preguntar. En: *Etnografía. Métodos de investigación*. Barcelona, Paidós, 121-142.
- Ibáñez J. (1994 [1991]) El sujeto y su conversación. En: *El regreso del sujeto. La investigación social de segundo orden*. Madrid, S.XXI, 68-77.
- Rodríguez G, Gil J, García E. (1996) Entrevista. *Metodología de la investigación cualitativa*. Archidona, Aljibe, 167-184.
- Spradley JP. (2001 [1979]) Interviewing an Informant. En: Bryman A., ed. (2001) *Ethnography. Vol. II: Ethnographic Fieldwork Practice*. London, Sage, 331-343.
- Trognon A. (1989 [1987]) Producir datos. En: Blanchet A, et al. *Técnicas de investigación en ciencias sociales*. Madrid, Narcea, 11-26.
- Valles MS. (1997) Técnicas de conversación, narración (I): las entrevistas en profundidad. En: *Técnicas cualitativas de investigación social. Reflexión metodológica y práctica profesional*. Madrid, Síntesis, 177-234.

Tema 9

- Bertaux D. (1993 [1980]) La perspectiva biográfica: validez metodológica y potencialidades. En: Marinas JM, Santamarina C., eds. (1993) *La historia oral: métodos y experiencias*. Madrid, Debate, 149-171.
- Bertaux-Wiame I. (1993 [1983]) La perspectiva de la historia de vida en el estudio de las migraciones interiores. En: Marinas JM, Santamarina C., eds. (1993) *La historia oral: métodos y experiencias*. Madrid, Debate, 267-281.
- Bourdieu P. (1989 [1986]) La ilusión biográfica. *Historia y Fuente Oral*, 2, 2, 27-33.
- Botey J. (1986) Introducció. En: *Cinquanta-quatre relats d'immigració*. Barcelona, Diputació de Barcelona, 9-48.
- Denzin NK. (1970) The Life History Method. En: *The research act*. Chicago, Aldine, 219-259.
- Feixa C. (2000) La imaginació autobiogràfica. *L'Avenç*, 252, 16-27.
- Frigolé J. (1997) Presentación. En: *Un hombre*. Barcelona, Muchnik, 13-52
- Gagnon N. (1993 [1983]) Sobre el análisis de los relatos de vida. En: Marinas JM, Santamarina C., eds. (1993) *La historia oral: métodos y experiencias*. Madrid, Debate, 35-46.
- Houltz A. (1997) Versiones biográficas/versiones autobiográficas. Las entrevistas y el material autobiográfico como medio de comunicación y método para recabar información. *Historia, Antropología y Fuentes Orales*, 2, 18, 63-72.
- Lewis O. (1965 [1959]) La escena. A: *Antropología de la pobreza. Cinco familias*. México, FCE, 16-32.
- Portelli A. (1989) Historia y memoria: la muerte de Luigi Trastulli. *Historia y Fuente Oral*, 1, 5-32.
- Prat J. (2004) El relat de vida com a objecte d'estudi. En: Prat J., coord. (2004) *I... això és la meua vida. Relats biogràfics i societat*. Barcelona, Generalitat de Catalunya, 21-40.
- Santamarina C, Marinas JM. (1994) Historias de vida e historia oral. En: Delgado JM, Gutiérrez J., coords. *Métodos y técnicas cualitativas de investigación en ciencias sociales*. Madrid, Síntesis, 259-285.
- Szczepanski J. (1978) El método biográfico. *Papers: Revista de Sociologia*, 10, 231-259.

Tema 10

- Callejo J. (2001) Invitación a la práctica del análisis e interpretación de una transcripción de grupo de discusión. En: *El grupo de discusión: introducción a una práctica de investigación*. Barcelona, Ariel, 193-253.
- Canales M, Peinado A. (1994) Grupos de discusión. En: Delgado JM, Gutiérrez J., coords. (1994) *Métodos y técnicas cualitativas de investigación en ciencias sociales*. Madrid, Síntesis, 287-

316.

- Greenwood D, González JL, et al. (1989a) Contexto intelectual y metodológico. En: *Culturas de Fagor. Estudio Antropológico de las cooperativas de Mondragón*. San Sebastián, Txertoa, 23-34.
- Greenwood D, González JL, et al. (1989b) Las mesas redondas: Dialécticas en acción. En: *Culturas de Fagor. Estudio Antropológico de las cooperativas de Mondragón*. San Sebastián, Txertoa, 119-150.
- Ibáñez J. (1989 [1986]) Cómo se realiza una investigación mediante grupos de discusión. En: García M, Ibáñez J, Alvira F., comps. (1989 [1986]) *El análisis de la realidad social. Métodos y técnicas de investigación*. Madrid, Alianza, 489-501.
- Krueger RA. (1991 [1988]) *El grupo de discusión. Guía práctica para la investigación aplicada*. Madrid, Pirámide.
- Landeta J. (1999) Metodología. En: *El método delphi*. Barcelona, Ariel, 48-123.
- Morgan DL. (1997) Focus Group as a Qualitative Method. En: *Focus Groups as Qualitative Research*. London, Sage, QRMS 16, 7-17.
- Stake RE. (2000) The Case Study Method in Social Inquiry. En: Gomm R, Hammersley M, Foster P., eds. (2000) *Case Study Method*. Londo, Sage, 19-26.
- Valles MS. (1997) Técnicas de conversación, narración (III): los grupos de discusión y otras técnicas afines. En: *Técnicas cualitativas de investigación social. Reflexión metodológica y práctica profesional*. Madrid, Síntesis, 279-335.

Tema 11

- Blumer H. (1982 [1947]) La opinión pública y su sondeo. En: Blumer H. (1982 [1969]) *El interaccionismo simbólico*. Barcelona, HORA, 151-160.
- Bosch JLC, Torrente D. (1993a) Encuestas por correo. En: *Encuestas telefónicas y por correo*. Madrid, CIS, 23-64.
- Bosch JLC, Torrente D. (1993b) Encuestas telefónicas. En: *Encuestas telefónicas y por correo*. Madrid, CIS, 65-126.
- Cardús S, Estruch J. (1984) Crítica metodològica. En: *Les enquestes a la Joventut de Catalunya*. Barcelona, Generalitat de Catalunya, 73-159.
- Cea D'Ancona MA. (1996) La investigación social mediante encuesta. En: *Metodología cuantitativa. Estrategias y técnicas de investigación social*. Madrid, Síntesis, 239-291.
- Cicourel AV. (1982 [1964]) Los cuestionarios cerrados. En: *El método y la medida en sociología*. Madrid, Editora Nacional, 143-162.
- Denzin NK. (1970) The Social Survey and its Variations. En: *The research act*. Chicago, Aldine, 164-184.
- García M. (1989 [1986]) La encuesta. En: García M, Ibáñez J, Alvira F., comps. (1989 [1986]) *El análisis de la realidad social. Métodos y técnicas de investigación*. Madrid, Alianza, 141-170.
- García M. (1991) La encuesta a debate. Límites y posibilidades. En: Latiesa M., ed. (1991) *El Pluralismo metodológico en la investigación social*. Granada, Universidad de Granada, 41-52.
- Ghiglione R. (1989 [1987]) Encuestar. En: Blanchet A, et al. *Técnicas de investigación en ciencias sociales*. Madrid, Narcea, 131-182.
- Sainz E. (1991) El cuestionario en los sondeos de opinión. En: Latiesa M., ed. (1991) *El Pluralismo metodológico en la investigación social*. Granada, Universidad de Granada, 291-309.
- Sánchez JJ. (1996) La calidad de la encuesta. *Papers. Revista de Sociologia*, 48, 127-146.

Tema 12

- Barnes JA. (2003 [1954]) Clase y comités en una comunidad isleña noruega. En: Requena F., ed. (2003) *Análisis de redes sociales. Orígenes, teorías y aplicaciones*. Madrid, CIS, 121-146.
- Bott E. (1990 [1971]) Factores que influyen en las redes sociales y relaciones con los parientes. En: *Familia y red social*. Madrid, Taurus, 137-201.
- Comas d'Argemir D. (2004) Cartes de parentiu i genealogies. En: Pujadas JJ, Comas d'Argemir D, Roca J. (2004) *Etnografía*. Barcelona, Universitat Oberta de Catalunya, 133-151.
- Granovetter, M. (1982) The Strength of Weak Ties. A network Theory Revisited. En: Marsden, P.V.

- and Lin, Nan: *Social Structure and Network Analysis*. London: Sage Publications, 105-130.
- Hannerz U. (1986 [1980]) Pensar en redes. En: *Exploración de la ciudad*. México, FCE, 188-228.
- Mayer AC. (1980 [1966]) La importancia de los cuasi-grupos en el estudio de las sociedades complejas. En: Banton M, comp., *Antropología social de las sociedades complejas*. Madrid, Alianza, 108-133.
- Molina JL. (2005) El estudio de las redes personales: contribuciones, métodos y perspectivas. *Empiria*, 10, julio-diciembre, 71-106.
- Molina, JL & Javier Ávila (eds.) ((2009).. "Antropología y redes sociales. Una introducción a UCInet6-NetDraw, EgoNet y el análisis comparado con SPSS". http://revista-redes.rediris.es/recerca/Egoredes/antropologia_y_redes_sociales.pdf
- Radcliffe-Brown AR. (1977 [1940]) On Social Structure. En: Leinhardt S., ed. (1977) *Social networks: a developing paradigm*. New York, Academic Press, 221-234.
- Requena F. (1991) Análisis de redes. En: *Redes sociales y mercado de trabajo*. Madrid, CIS, 34-49.
- Schweizer T. (1996) Reconsidering Social Networks: Reciprocal Gift Exchange among the !Kung. *Journal of Quantitative Anthropology*, 6, 147-170.

Tema 13

- Boyatzis RE. (1988) Developing themes and a code using the inductive method. An example using life stories. En: *Transforming Qualitative Information. Thematic analysis and code development*. Thousand Oaks, Sage, 67-98
- Cea D'Ancona MA. (1996a) El análisis de datos. En: *Metodología cuantitativa. Estrategias y técnicas de investigación social*. Madrid, Síntesis, 317-350.
- Cea D'Ancona MA. (1996b) El informe de la investigación. En: *Metodología cuantitativa. Estrategias y técnicas de investigación social*. Madrid, Síntesis, 377-384.
- Coffey A, Atkinson P. (1996) Narratives and Stories. En: *Making Sense of qualitative Data. Complementary Research Strategies*. Thousand Oaks, Sage, 54-107.
- Cooper H. (1998) The Data Analysis Stage. En: *Synthesizing Research Thirt Edition*. London. Sage, 104-156.
- Creswell JW. (1998) Five Different Qualitative Studies. En: *Qualitative Inquiry and Research Design. Choosing Among Five Traditions*. Thousand Oaks, Sage, 27-45.
- Díaz L. (1995) La etnografía como actividad y discurso. En: Aguirre A., ed. *Etnografía. Metodología cualitativa en la investigación sociocultural*. Barcelona, Boixareu marcombo, 260-270.
- Emerson RM, Fretz RI, Shaw LL. (1995a) Processing fieldnotes: Coding and memoing. En: *Writing Ethnographic Fieldnotes*. Chicago, The University of Chicago Press, 142-168.
- Emerson RM, Fretz RI, Shaw LL. (1995b) Writing an Ethnography. En: *Writing Ethnographic Fieldnotes*. Chicago, The University of Chicago Press, 169-210.
- Geertz C. (1987[1972]) Descripción densa: hacia una teoría interpretativa de la cultura. En: *La interpretación de las culturas*. México, Gedisa, 19-40.
- Glaser BG, Strauss AL. (1967) The Constant Comparative Method of Qualitative Analysis. En: *The Discovery of Grounded Theory: Strategies for Qualitative Research*. Chicago, Aldine, 101-115.
- Hammersley M, Atkinson P. (1994a [1983]) El proceso de análisis. En: *Etnografía. Métodos de investigación*. Barcelona, Paidós, 191-225.
- Hammersley M, Atkinson P. (1994b [1983]) Registrar y organizar la información. En: *Etnografía. Métodos de investigación*. Barcelona, Paidós, 161-190.
- Henry GT. (1998) Graphing Data. En: Bickman L, Rog DJ., eds. *Handbook of Applied Social Research Methods*. Thousand Oaks, Sage, 527-556.
- Krippendorff K. (1997 [1980]) Técnicas analíticas. En: *Metodología del análisis de contenido*. Barcelona, Paidós, 161-174.
- Reynoso C. (1992a) Presentación. En: Reynoso C., comp. *El surgimiento de la antropología posmoderna*. Barcelona, Gedisa, 11-60.
- Rodríguez G, Gil J, García E. (1996) El análisis en la secuencia de la investigación. *Metodología de la investigación cualitativa*. Archidona, Aljibe, 219-236.
- Silverman D. (1994) Texts. En: *Interpreting qualitative data*. London, Sage, 59-89.
- Spradley JP. (1980) Discovering Cultural Themes. En: *Participant Observation*. New York, Holt,

- Rinehart & Winston, 140-154.
- Strauss AL, Corbin J. (1990a) Coding Procedures. En: *Basics of qualitative research*. Newbury Park, Sage, 57-193.
- Strauss AL, Corbin J. (1990b) Memos and Diagrams. En: *Basics of qualitative research*. Newbury Park, Sage, 197-223.
- Valles MS. (1997c) Introducción a la metodología del análisis cualitativo: panorámica de procedimientos y técnicas. En: *Técnicas cualitativas de investigación social. Reflexión metodológica y práctica profesional*. Madrid, Síntesis, 339-401.

LLIURAMENTS

DATA/ES	LLIURAMENT	LLOC	MATERIAL	RESULTATS D'APRENTATGE
1-3/11/2011	Primer lliurament	Campus Virtual / paper segons el grup		Identifica, decideix, raona i descriu de forma acurada els elements del disseny.
13-19/12/2011	Segon lliurament	Campus Virtual / paper segons el grup		Identifica, decideix, raona i descriu de forma acurada els elements del disseny.
Febrer 2012 (data oficial avaluació final)	Lliurament final	Campus Virtual / paper segons el grup		Identifica, decideix, raona i descriu de forma acurada els elements del disseny.